

KNJIŽEVNI L

Z gospo Vido Hribar v spominih na dunajska leta

»Za jabolko je dal srebrno krono, to je večkrat povedal«

V času Vašega otroštva na Dunaju so k Vašim staršem prihajali v goste »dunajski Slovenci«, med katerimi so bili tudi pomembni ustvarjalci in kulturniki tistega časa. Koga izmed njih se najprej spominjate?

Med prvimi slikami iz mojega otroštva se spominjam študenta Lenarčiča, ki je bil doma z Vrhnike in je zelo dobro igral violino, in moj papa ga je spremljal. Jaz sem prosila, da sem imela pručko pod klavirjem. Tam pod klavirjem sem sedela, ko je igral, in vem celo, katero skladbo je igral, bila je Pomladna sonata od Beethovna. Tako sem se zaljubila v to sonato!

Drugi spomin je bil, ko je prišel Levar, kasnejši igralec v Drami. On je bil takrat baritonist, imel pa je neprestano težave s svojim grlom in je zmeraj držal robec pred usti. In pa Betteto, oba sta bila tako čudno zaverovana; to se mi je tako nenavadno zdelo. Sta pa čudovito pela. Mama je prevedla Heineja, prav za Betteta, vam bom pokazala, Heinejeve pesmi. Tam je tudi nastala Lepa Vida, »melodrama«, skomponirana za mamo. Oče je vedel, da je mama cele dneve sama z mano, da je osamljena in da ji mora nuditi kaj, sicer ne bo zdržala, saj je bil on ves dan zdoma, pri komornih in orkestralnih vajah.

Ampak hodili pa ste ven, v park ali kam drugam?

Ne, mama ne. Mama je šla samo na obiske in še to redko, zmeraj pa sem šla z njo. Takrat se je tudi zgodilo, da smo

Vida Hribar, roj. Jeraj leta 1902, hči pesnice Vide Jerajeve in violinista Karla Jeraja, tudi sama v času med obema vojnama znana violinistka, po drugi vojni pa glasbena pedagoginja in urednica glasbenih izdaj pri Mladinski knjigi, je ena izmed redkih oseb med nami, ki se še živo spominja tistih časov na Dunaju v začetku našega stoletja, ko je bila še otrok in ko so dom njenih staršev obiskovali veliki možje in žene naše kulture, Ivan Cankar, dr. Ivan Prijatelj, Zofka Kvedrova, Josip Stritar in drugi. Nekaj spominov na tiste dni nam je gospa povedala, ko smo jo obiskali na njenem domu v Ljubljani, kjer živi že več kot pol stoletja s svojim možem, filozofom dr. Mirkom Hribarjem. Pogovor je za objavo pripravil **Marko Uršič**.

pa potem šel v salon, to je bila glasbena soba, kjer je mama sprejemala goste. Jaz pa sem ostala zmeraj sama s Cankarjem, na kar sem bila zelo ponosna.

Se Vam je posvetil?

Popolnoma.

Ali so bile to njegove zgodbe?

Njegove, njegove. Znane pravljice meni sploh niso bile zanimive, ker sem bila razvajena. Moja mama je improvizirala, Cankar je improviziral, vsi so improvizirali. Janka in Metke sploh nisem marala, ta pravljica se mi je zdela tako čudna, narejena, nemogoča. Kar pa je Cankar pripovedoval, je bilo čisto nekaj drugega, to je bilo iz življenja, iz njegovega otroštva.

Pa ste takrat že vedeli, da je Cankar pisatelj?

Ja, vedela sem, da je pisatelj, zato ker smo ga šli nekoč, ko me je vzela mama s seboj, obiskat na dom. Spomnim se, da je stanoval v nekem lepem stanovanju. V Cankarjevem kabinetu je bil rdeč plišast, težak zastor, soba je bila opremljena čisto v duhu nemške tradicije, težko baročno pohištvo, zraven pa veliko papirnatih rož, ki so bile takrat moderne, in nešteto figuric, ki so bile po svoje dragocene. Tam sta sedela dva oficirja, ki sta se mi zdela čudovita in imenitna. Imela sta svetlomodro uniformo, obšito z zlato nitjo.

Rekli ste, da je bil oče zelo zaposlen, da je prihajal pozno domov. Kaj pa ob nedeljah, ste imeli navado iti kam skupaj?

Papa je bil vedno zelo zaposlen. Predstave so bile skoraj vsak dan. Le en dan v tednu ni imel nobenega dela in tisti čas je porabil za delo, ki ga je veselilo. Pravzaprav se njegovih prostih dni sploh ne spominjam. Praznike smo pa praznovali. Tudi ob nedeljah je igral pri dvorni maši v dvorni kapeli. Bila sem tudi zelo osamljen otrok.

Kakšni so Vaši spomini na mamo iz Vašega zgodnjega otroštva? Ste vedeli, da mama piše pesmi? Vam je kdaj kakšno prebrala?

Vsako pesem, ki jo je napisala, tako otroško ali za odrasle, je na nas nekako

kot učiteljica v letih 1895-1901. To je bilo tako burno in razvneto srečanje, da je mama ostala čisto brez plače, tako razsipno jih je pogostila. In v tisti svoji razvnetosti in razposajenosti je vrgla čevljev v zrak in ga nikdar več ni dobila. To mi je mama sama pravila. Bila je tako razpoložena, da ji je bilo čevlja prav malo mar.

In silno jo je očaral Prijatelj s pripovedovanjem o literaturi, o Dostojevskem, Puškinu, Turgenjevu in drugih, in že takrat je vedela, da je to srečanje s Prijateljem zanjo usodno. To je napisala tudi v poslovnem pismu, preden si je vzela življenje (leta 1932, op. ured.). Prijatelj ji je takoj povedal, da bo za nevesto vzel nekdo dekle iz Idrije, zato do misli na skupno življenje ni prišlo. Mama se je potem poročila z mojim očetom, glasbenikom Karlom Jerajem.

Če se povrneta spet k dunajskim letom: Prijatelj je torej pripeljal Cankarja k vam. Je bil takrat Prijatelj središče te družbe?

Bil je strašno priljubljen, ampak brez-kompromisen. Bil je osebnost, pa tudi velikokrat brezobziren do okolice. Vedno je uveljavljal svoje. S Cankarjem sta hodila kegljat. Tja se je s kočijo dostikrat peljala tudi mama, kar ji je oče široko srčno dovoljeval. Tudi sam se jim je pridružil, ko se je vračal iz opere.

Dr. Prijatelj je imel takrat, kot sem kasneje brala, francoski salon, v katerega so zahajali številni, za slovensko kulturo pomembni ljudje. Družba se je menjavala, stalni gostje pa so bili v tistem času tile: dr. Rajko Nachtigal, slikar Saša Šantel, Franca Kidrič, Miška Kosmatin, kasnejša žena Josipa Vidmarja, ing. Petkovšek z Vrhnike, študent na Bodenškulturi, pa umetniški kritik Ivo Zorman, pesnica Nataša in pisateljica Zofka Kvedrova, študent biologije Megušar, ruski štipendist in komunistični agitator, pozneje žrtev kominterne, za katerega sem kot otrok nabirala močerade in deževnike v Dunajskem gozdu. Stritar se je v tej družbi ni dobro počutil, imeli so ga za okostenelega in nazadnjaškega. Moj oče je prihajal po predstavitvah v gostilno

Pesnica Vida Jerajeva, imenovana tudi Franica, roj. Vovkova, sorodnica France-ta Prešerna, s svojim možem Karlom Jerajem, violinistom v dunajskem dvornem orkestru pred prvo svetovno vojno.

sedeli v parku nasproti naše ulice in mama se je tako poglobila v pogovor z Ivanom Cankarjem, da ni opazila, da me že nekaj